

Spad

taget

nr 9

1994

Den första rallarkärran. Ur Adelskölds skissbok.

Ett informationsblad från Frykstad Clara Elfs Jernvägs Sällskap

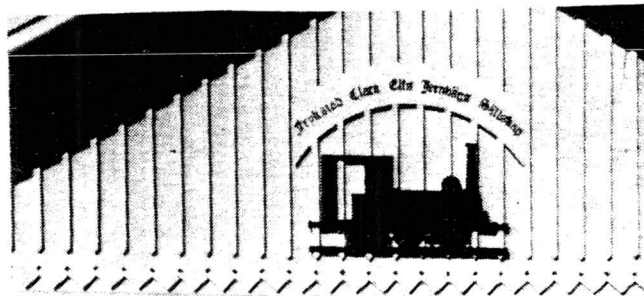
Mannen och hans verk.

På bilden ses Bertil Nyberg, engagerad medlem i Sällskapet, vid Vagnhallen, som nu pryds av loket Fryckstad och en namnskylt - båda tillverkade av Bertil. Han skar loket i papp, som sedan programmerades för skärmaskin så att vi nu kan beställa Fryckstad-lok i önskad storlek i plåt eller annat material.

Bertil har också som Sällskapets arkivarie lagt ner ett omfattande arbete på att få ordning på våra papper. Det har resulterat i fyra mappar:

1. Frykstads Jernvägsactiebolag 1848-1873.
2. Tiden 1873 till Sällskapets bildande 1975.
3. Frykstad Clara Elfs Jernvägs Sällskap.
4. Korta utdrag ur Frykstads Jernvägs protokoll.

Alla fyra mapparna kommer att finnas tillgängliga i Vagnhallen och rekommenderas verkligen för studier!

Spadtag

nr 9 1994

**FRYKSTAD CLARA ELFS
JERNVÄGS SÄLLSKAP**

**Ordförande: Roland Falck
Skogsvägen 7
665 00 Kil tel 0534/13112**

**Sekreterare: Matts Thunberg
Idalagatan 5A
65341 Karlstad tel 054/183923**

**Kassör: Eivor Thunberg
Idalagatan 5A
65341 Karlstad tel 054/183923**

**Övriga Styrelsemedlemmar:
Bertil Nyberg, Kil
Bertil Nielsen, Forshaga
Kai Norström, V Ämtervik**

Jernvägsväänner!

Så är då våren här och med våren kommer som vanligt vårt Spadtag med ineliggande inbetalningskort för medlemsavgiften, som fortfarande är så låg som 30:- för hela året.

Som framgår av detta nummer är det en hel del projekt på gång beträffande vår Vagnhall, varför vi behöver all förstärkning i kassan som vi kan få och hoppas därför att Du ger Ditt bidrag genom att betala årsavgiften. (Bara detta Spadtag t.ex. kostar nära 7:- innan det når Dig!)

Så vill vi tacka de medlemmar, som vänligt nog skänker oss en 'slant' utöver årsavgiften - den är mycket välkommen!

Med vänlig Jernvägshälsning !

Eivor Thunberg
Kassör

Medlemmar i Sällskapet !

Nu kommer åter ett Spadtag, denna gång med något annorlunda utseende då datorn har gjort sitt intåg även hos oss.

Antalet medlemmar i Sällskapet har 1993 ökat något till 216 och verksamheten i Vagnhallen har varit livlig. C:a 500 personer har skrivit sina namn i gästboken, vilket måste betyda att över 1000 personer gästade oss. På Valborgsmässoafton hade vi c:a 300 besök, vilket kanske inte är så konstigt då Vagnhallen ligger 'vägg i vägg' med Valborgsmässobrasan! (Vi har betalat brandförsäkringen!)

Karlstads Lokalhistoriska förening gästade oss i maj och ett antal bogserbåtar på Fryken lade till i juli med 100-tals besökare som följd. Under Kil Hela Veckan i augusti hade vi några hundra besök och också en dressintävling för 10-åringar i tvåmannalag.

Utställningen i Vagnhallen har utökats och brädgolv har lagts på bägge sidor om vagnarna. Vi avser att i år lägga golv även mellan vagnarna och porten så att besökare bekvämt kan bese hela utställningen. Vi har även tänkt förbättra vägvisningen till Vagnhallen och också sätta upp lådor med broschyrer på stolparna till Länsstyrelsens informationstavlor vid Fryksta, Illberg och Lyckan och så blir det nya objekt i Vagnhallen förstås!

Välkomna!

Matts Thunberg

ÅRSMÖTET

hålles i Kyrkans Gård, Kil, torsdagen
den 28 april 1994 kl 19.00.

Kaffe och smörgås till självkostnads-
pris .

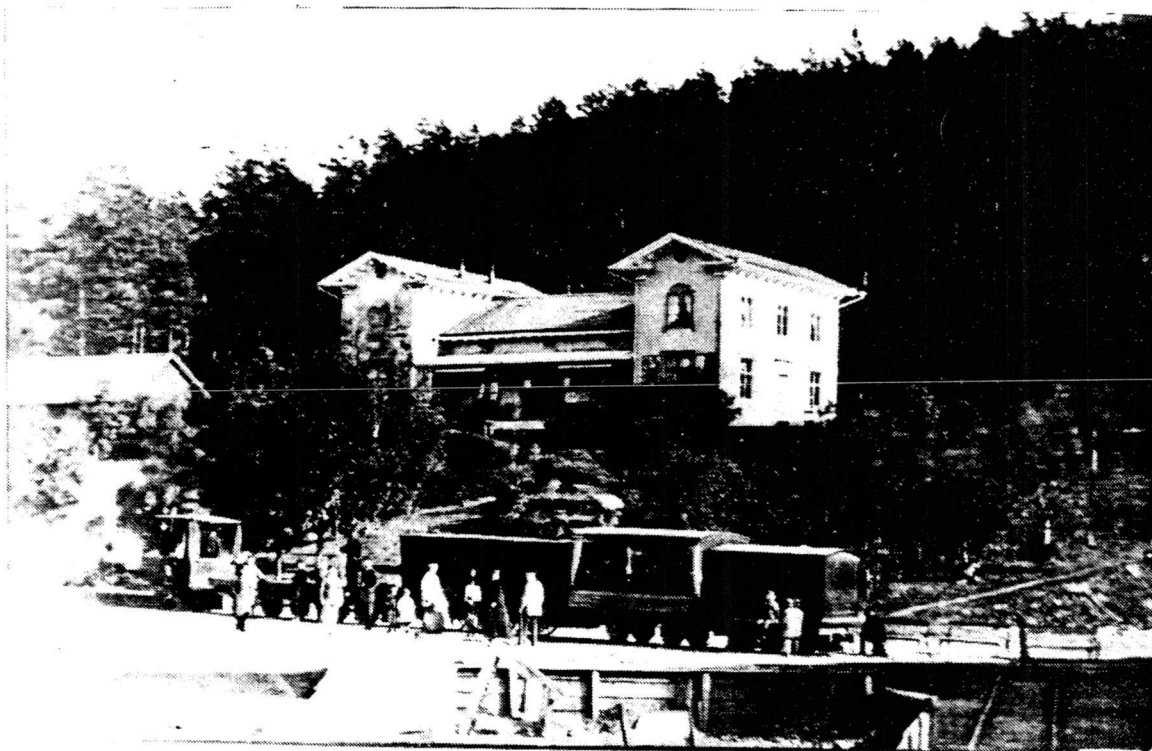
HJÄRTLIGT VÄLKOMNA!

Utställningen i Vagnhallen.

Vi försöker att succesivt utöka utställningen i Vagnhallen. Det rör sig om foton, pressklipp, kartor och föremål med anknytning till Frykstads Jernväg.

Fotograferingskonsten var inte så utbredd på 1860-talet, så vi har faktiskt bara ett foto från trafikeringstiden, nämligen det som pryder första sidan av vår broschyr. Var originalet finns vet vi inte - inte ens Sveriges Järnvägmuseum har det - och reproduktionerna blir ju alltid något sämre än originalen.

På Carlstad Gillet fann vi en bra reproduktion på en 10 x 15 glasplåt. Uppenbarligen är det en stor inramad tavla som fotograferats. Det intressanta med kortet, som ni ser här nedan, är att till höger finns ett spår vinkelrätt mot det spår tågsättet står på och en spak som kan vara reglaget till en vändskiva. I så fall är det spåret till smedjan som syns på bangårdsritningen på sidan 4.

FRYKSTADS JERNVÄG

Vagnhallen.

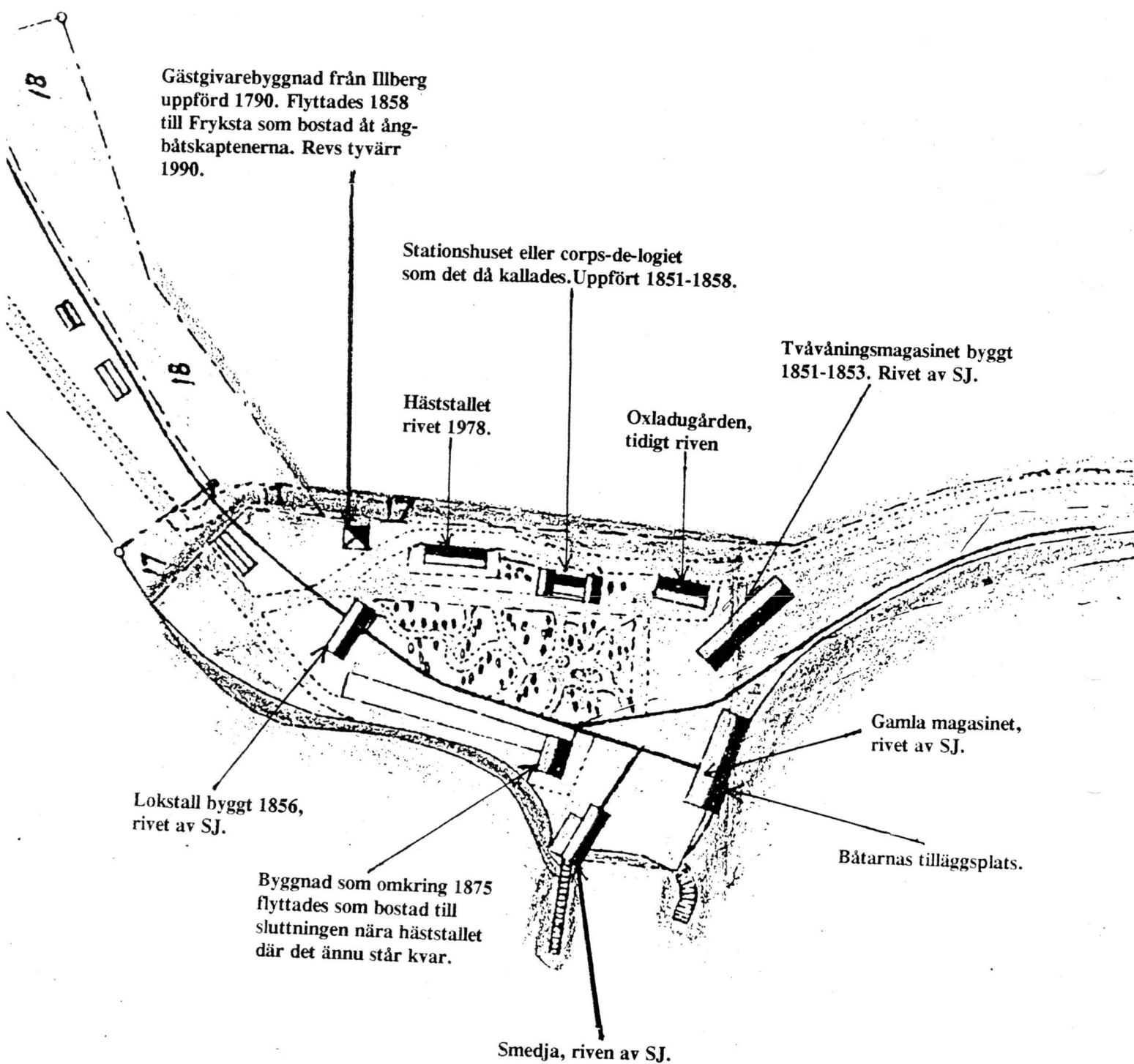
är tillgänglig från Valborgsmässoafton till omkring 1 oktober. Nyckel kan lånas på Vandrarhemmet för- och eftermiddagar samt kvällar och hos Miljöforskargruppen i gamla stationshuset under kontorstid måndag - fredag. Då konstutställning pågår i nya stationshuset finns nyckel även där.

VÄLKOMNA - glöm inte att skriva namnet i gästboken!

Bangården i Fryksta.

På en expropriationskarta från 1870 för SJ järnvägsbygge mellan Kil (Carlslund) och Fryksta finns den enda bangårdsritning vi känner till över Frykstaområdet. Här nedan ett utdrag ur ritningen med kommentarer delvis hämtade ur Frej Alsterlinds bok Fryken och Hyn.

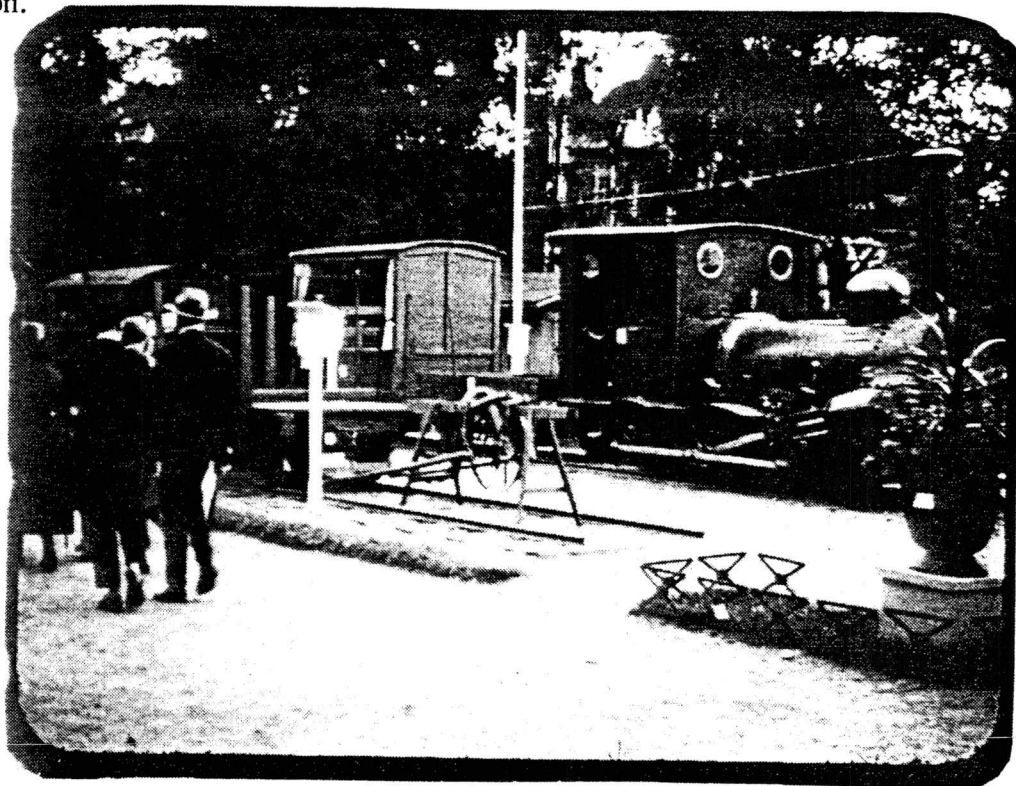
Hela expropriationsritningen finns inramad i vagnhallen.

Loket Fryckstad.

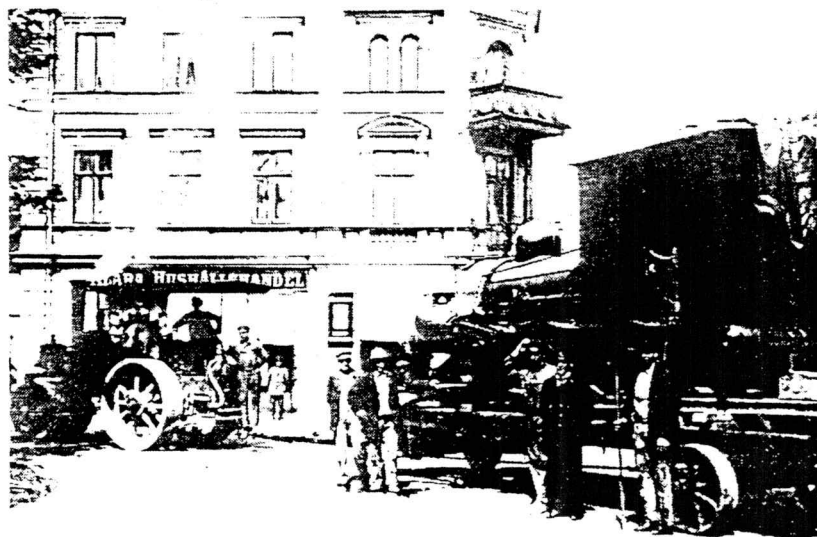
Loket Fryckstad är ett mycket fotograferat objekt - det är ju Sveriges äldsta bevarade lok. Vi vet att loket fanns med på Karlstadsutställningen i Stadsträdgården 1927 tillsammans med de då rekonstruerade vagnarna, som nu står i vår Vagnhall, men några foton har vi aldrig sett tills nu då vi fått en filmsnutt av Karlstadsfilmaren Åke Hermansson.

Det är en okänd fotograf som svängt sin kamera över utställningsområdet. Lars Andersson i Kil har förvandlat filmbilderna till en serie foton, som vi kommer att ställa ut i Vagnhallen. Ett exempel ses här - loket, våra vagnar och seldon för hästdriften. Bakom skymtar den nu nedbrunna Stadsträdgårdsrestaurangen.

1929 var det dags för nästa utställning i Karlstad, på den plats där Karolinen nu ligger. Att Fryckstad-loket fanns med även då har vi aldrig hört talas om, men kortet här nedan visar transporten

vid Karlstads teater på väg mot Våxnäsgatan, en väg man aldrig skulle kört om transporten avsåg 1927 års utställning. Vi har tittat i gamla tidningar, men ännu inte hittat något skrivet om loket 1929.

Fryckstaloket på väg i Karlstad till utställningen 1929. Till höger på bilden reparatör Johan Larsson i Kil.

1934 firade Karlstad sitt 350-årsjubileum med bland annat en parad genom staden. På en filmsnutt från denna parad dyker återigen loket Fryckstad upp tillsammans med minnesstenen vid Illberg. Vi tror dock att det denna gång rör sig om attrapper.

Nu står loket Fryckstad väl inbyggt på Sveriges Järnvägmuseum i Gävle, men kanske det går att få ut det till 1999 då Fryckstads Jernväg firar 150-årsjubileum. Det vore något det - med hela tågsättet på samma plats som 1849 - fast då var det ju oxar och hästar som gällde.

Fryckstads Jernvägs båtar.

När Fryckstads Jernvägs AB bildades var bolagets uppgift att köra tåg mellan Fryksta och Lyckan samt båt mellan Lyckan och Karlstad. Hjulångaren Örn (namnet efter järnvägens initiativtagare Lars Gustav Örn på Kvarntorp) inköptes. Det var tydligen ett bra köp då Örn kom att trafikera sträckan hela tiden järnvägen fanns till (1849 - 1871) trots ett beslut på bolagsstämma 1856 att älvtrafiken skulle upphöra. Vacker var väl båten knappast (se bild) och utrymmet för gods och passagerare måste ha

varit begränsat, men med hjälp av pråmar klarades trafiken. När förslag kom om inköp av båt på Fryken blev det väsen då bolagets "reglor" ej medgav detta. Resultatet blev att ett särskilt bolag bildades som inköpte båten Esaias Tegnér. Senare införlivades detta bolag med Fryckstads Jernvägs AB. Esaias Tegnér var enligt Ingvar Svensson - författare till boken Båtar på Fryken - en betydligt sämre båt än Örn och den såldes med förlust redan 1856. Därefter verkar det som om andra bolag skötte trafiken på Fryken. Något foto på Esaias Tegnér finns tyvärr inte.

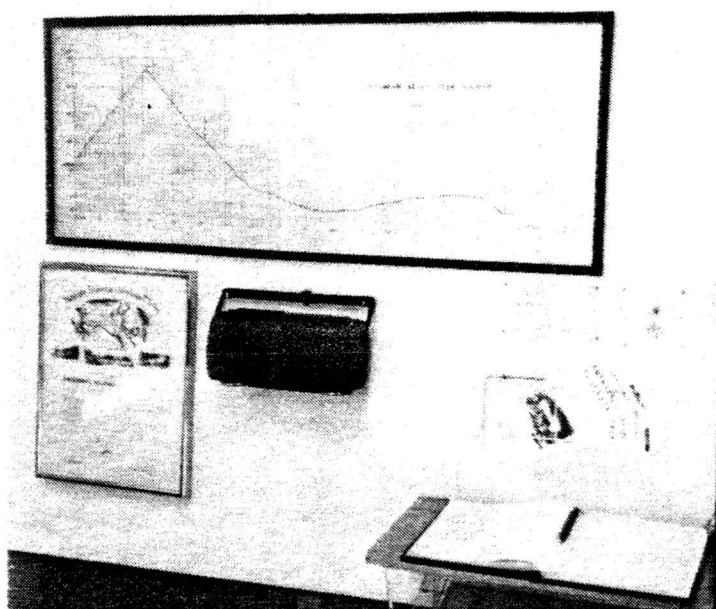
Här ett tips om vad Du kan köpa hos Sällskapet:

Tavla Fryksta 1873, inramad	375:-	<u>Frej Alsterlind:</u>	
-"-	medlemspris 345:-	Några notiser om Fryksta-	
-"-	oinramad 130:-	banan	25:-
-"-	medlemspris 100:-	<u>Georg Ullman:</u>	
Passepartout till d:o	35:-	Bengt Ullman o Fryksta-	
Vykort i färg av		banan	30:-
loket Fryckstad	2:-	Vägvisare för resande i	
		Sverige 1865 plus karta	50:-

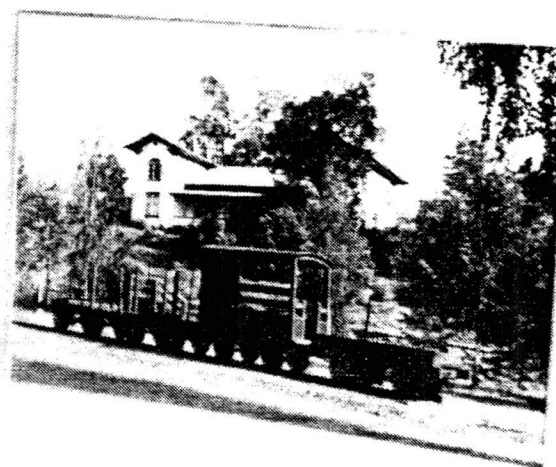
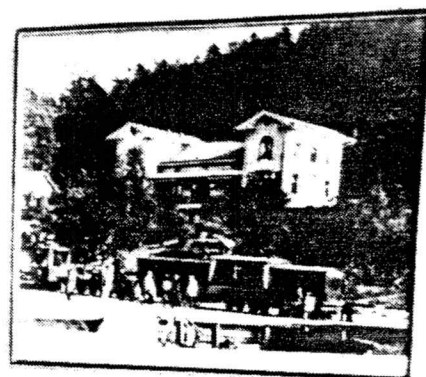
Om Du är intresserad kan Du kontakta Bertil Nyberg i Kil 0554/10665.

Utställningen i Vagnhallen.

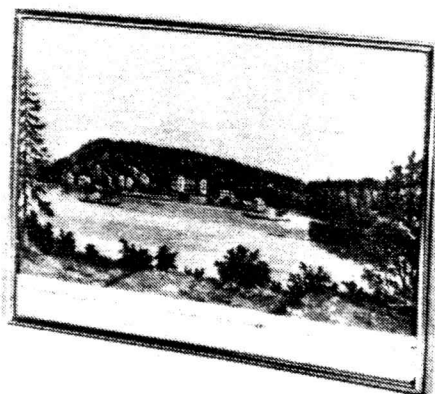
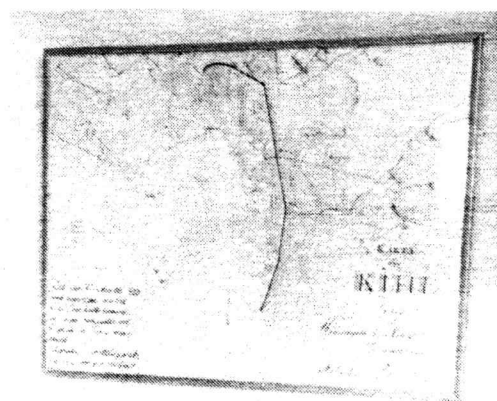
Utanför Kil och Forshaga har Sällskapet c:a 100 medlemmar och då många av dessa kanske inte har tillfälle besöka vår Vagnhall, vill vi göra en liten presentation av en del av vad som - utöver järnvägsvagnarna - visades 1993.

Gästbok, profilritning och aktiebrev.

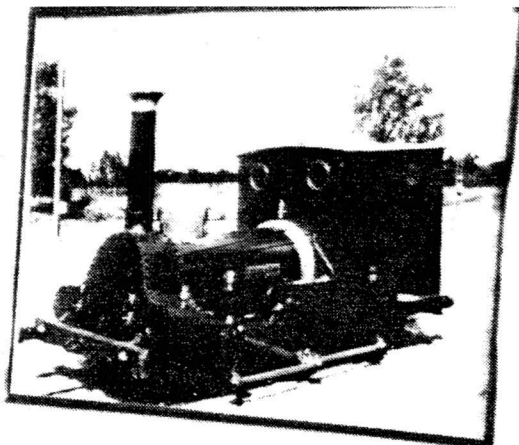
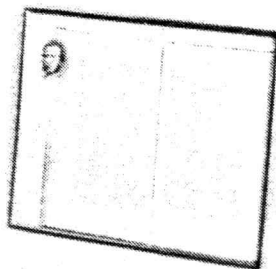
Samma vy omkring 1860 och 1984.

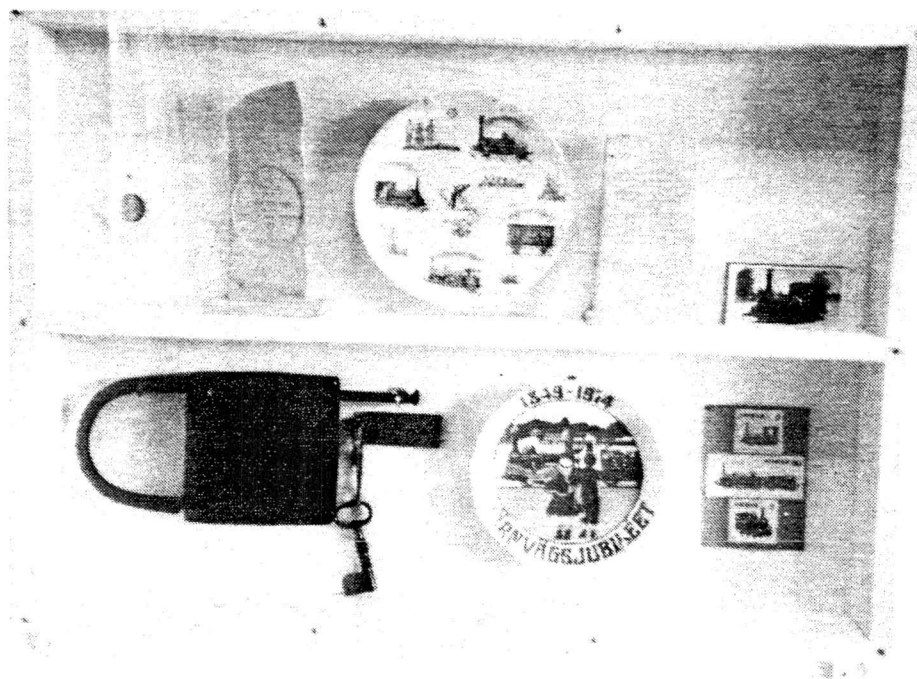
Kils karta 1853 och teckning från 1850-talet med Fryckstadloket utan hytt.

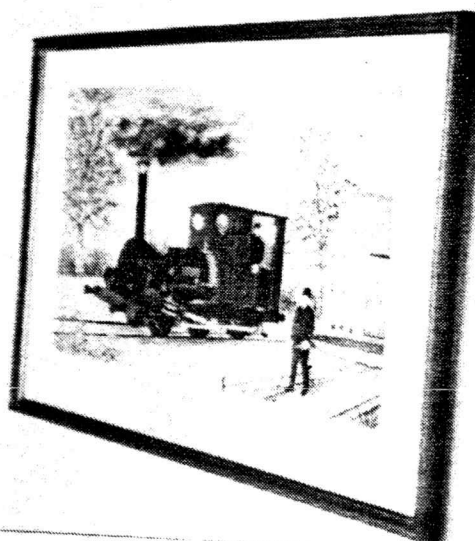
Stationshuset i Lyckan och den förste lokeldaren Jan Jonsson (1927).

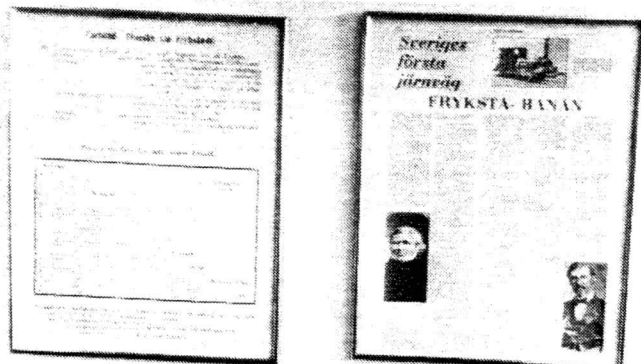
Reseberättelser och rälsbitar, 1849 och 1950.

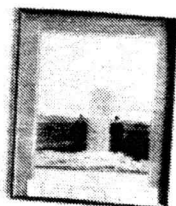
Kuriosaskåp med hänglås från Karlsborgs fästning där loket Fryckstad förvarades inlåst under många år.

Present från Sveriges Järnvägs-museum vid
invigningen av Vagnhallen 1992.

**Tidtabell
och taxa
Carlstad-
Thorsby.**

Foton från
50-årsjubi-
leet 1899.

Frykslands Jernvæg i NWT annonser 1848-1852		
Pengar	Material	Bitenkøb
Personali		

Frykstad's Jernvåg i NWT annonser 1848-1852